

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- א. אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור 1
- ב. זה וזה גורם מותר 2
- ג. ולד טריפה ... יקרב לגבי מזבח 4
- ד. מי רגלים של חמור ... מגופיה קא מימצצי ואסירי 5
- ה. דבש דבורים מותר מפני שמכניסות אותו לגופן ואין ממצות אותו מגופן 6
- ו. דבש הגזין והצירעין טהור ומותר באכילה 6
- ז. דבש בכורתו מטמא טומאת אוכלין שלא במחשבה 7
- ח. חלי דיחמורתא ... זרעא דאילא הוא 9
- ט. עור הבא כנגד פניו של חמור מותר מ"ט פירשא בעלמא הוא 9
- י. עור הבא כנגד פניו של אדם בין חי בין מת טהור ... בין הוא חי ואמו חיה בין הוא מת ואמו מתה 10
- יא. דג טמא שבלע דג טהור מותר באכילה וטהור שבלע דג טמא אסור באכילה לפי שאינו גידולו ... כגון שמצאו שלם 10

דף ז.

א. אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור

כבר התבאר במסכת ב"ק דף עח. שרחל שילדה¹ כמין עז או עז שילדה כמין רחל² פטור מהבכורה, שנאמר (במדבר יח פסוק יז) אך בכור שור עד שיהיה הוא שור ובכורו שור כלומר דומה לאמו, ואם היה בו מקצת סימני אמו הרי

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד ה

² פירש"י לאו רחל ממש דהא נקבה לא נתקדשה בבכורה אלא מין רחל. ט"ז שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

זה בכור, דהו"ל דומה לאמו אלא שזה הוא בעל מום קבוע שאין לך מום גדול משנוי ברייתו.

בכור שהוא כלאים אינו קדוש³.

ב. זה וזה גורם מותר

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף פ. וע"ז דף מט. וחולין דף נח. שכל שדבר⁴ איסור ודבר מותר גורמין לו, הרי זה מותר בכל מקום.

לפיכך שאור של כלאי⁵ הכרם ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ ובשניהם כשיצטרפו יש בהם כדי לחמץ, אותה עיסה אסורה לישראל ומותרת לכהנים, כשיש בה כדי לעלות במאיתים⁶, וכן תבלין של תרומה ושל כלאי הכרם שנפלו לתוך הקדרה, ולא באחד מהן כדי לתבל ובשניהם כדי לתבל, אותה קדרה אסורה לישראל שהרי דבר האסור להם תבלה ומותרת לכהנים.

עיסה מחומצת⁷ שנפל לתוכה שאור של תרומה או שאור של כלאי הכרם, וכן קדרה מתובלת שנפלו לתוכה תבלין של תרומה או של ערלה ושל כלאי הכרם, אם יש בשאור כדי לחמץ אילו היתה העיסה מצה, ובתבלין כדי לתבל הקדרה אילו היתה תפילה הרי הכל אסור, ואם אין בהם כדי לתבל ולחמץ יעלו בשיעורן, תרומה באחד ומאה וערלה וכלאי הכרם באחד ומאיתים.

³ 36. להלכה במאירי כאן ובראבי"ה סי' אלף קנד. הרמב"ם וטוש"ע השמיטו, ובכתבי הגר"ז תמורה יא א כ' שמ' מזה שכלאים חייבים בבכורה, ובספרי דבי רב לספרי דלהלן ורא"מ הורו"ן בשו"ת מלבושי יום טוב ח"ב יו"ד סי' כה אות ה כ' שהדין כלול במש"כ שגדמה פטור, שאם גדמה פטור כ"ש כלאים, ועי' ס' שאר יוסף ח"ו עמ' קלד ואילך. ועיין ספרי במדבר יחי ז ובמלבי"ם שם

⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד קמב יא

⁵ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק מז הלכה יג, מז

⁶ מעשה רקח שם

⁷ וא"ת בשלמא תבלין נותנין טעם לשבח אבל שאור בעיסה אחר שכבר נתחמצה נותנת טעם לפגם. האמרינן בפרק בתרא דע"ז א"ר זירא שאני עיסה הואיל וראוי לחמץ בה כמה עיסות אחרות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

וכן בדבר המעמיד⁸ שאפילו באלף לא בטיל ולפיכך אם העמיד הגבינה בעור קיבת נבילה⁹ או טריפה או טמאה, הגבינה אסורה באכילה בכל שהוא, שאין ביטול לדבר המעמיד. וה"ה בערלה ויין נסך וחדש שמעמיד אין בהם ביטול אפילו באלף דהוי כאיסור בעין.

י"א¹⁰ שאם היה שם ג"כ מעמיד היתר, הוי זה וזה גורם, ומותר אם יש ס' נגד האסור¹¹. אולם אם האיסור נפל ראשון והתחיל להעמיד, נאסרה התערובת ולא מהני מה שההיתר נפל אח"כ. וי"א¹² שדוקא כשאין האיסור יכול להעמיד לבדו בלא סיוע ההיתר. אע"פ שגם ההיתר צריך צירוף האיסור כדי להעמיד הגבינה. ואין חילוק אם העמידו ביחד האיסור והיתר ובין שהיה בזה אחר זה¹³. אבל אם האיסור יכול להעמידו לבדו¹⁴, אסור בין נפל ראשון ובין נפל אחר ההיתר. ובהפסד מרובה יש להקל אם יש ס' נגד המעמיד¹⁵.

וכבר התבאר במסכת פסחים דף כז. שקדרה¹⁶ חדשה שצריכה לעבור צירוף, אם תחילה שם עצי איסור ועצי היתר לא נאסר התבשיל שזה וזה

⁸ שו"ע ונו"כ פז יא

⁹ אבל בעור כשירה לדעת המחבר אם העור לא נותן טעם בגבינה מותר. ולדעת הרמ"א בעינן ששים. והחילוק בין המעמיד גבינה בעור כשירה לנבילה, כתב הש"ך (ס"ק ל"ה) וז"ל החילוק בזה כתבו הפוסקים דעור קיבת כשירה מאחר שהוא מותר בפני עצמו ולית ביה איסור אלא משום חבורו עם הגבינה, כל אימת דלא יהיב טעמא לאו בשר בחלב הוא אלא האי באפיה קאי והאי באפיה קאי, אבל עור נבילה וכיוצא בו שאסור מעצמו, כיון שהוא מעמיד, אנו רואין כאילו האיסור בעין...

¹⁰ רמ"א שם

¹¹ אע"ג דלגבי שאור של תרומה להדיא ס"ל לרמב"ם שבשיש בו כח לבדו אסור עיין ש"ך (ס"ק ל"ו) כתב: פירוש הוא דוקא בחמץ אסור אם יש באיסור כדי להחמין כיון דהוי בנותן טעם וגם יש חמין אחרי חמין, משא"כ לענין מעמיד, אפשר דגם אם האיסור לבד מעמיד, כיון שהיתר לחוד ג"כ מעמיד היה מותר.

¹² הט"ז (ס"ק יג) והש"ך (ס"ק ל"ו) והפרי חדש (ס"ק ל"א) והפרי מגדים (שפ"ד ס"ק ל"ו) והכרית (ס"ק ה') והחכ"א (כלל נ"ג, ס' ל"ז) והערוך השלחן (ס' מ"ב), ועוד.

¹³ הפמ"ג (שער התערובות חלק ג' פרק א' ד"ה ועיין) וכ"כ האליה רבה (או"ח סימן שיח ס"ק כ"ד) והד"ת (ס"ק קמ"ט)

¹⁴ הפר"ח (סימן ק' ס"ק ג') חידש שאפילו אם העמיד תחילה בדבר היתר ונעשה גבינה ושוב עירב בה מהאיסור, נאסרה הגבינה כיון שבדיו להעמידו. והוכיח כן מהמשנה בערלה (פ"ב מ"ט) דגם אם האיסור נפל אחרי ההיתר הר"ז אסור. אולם ביד יהודה הקשה על זה דמה סברא יש לאסור מדין מעמיד בחלב שהועמד כבר. ודחה הרא"י מהמשנה בערלה דשאני חמץ דכל שנותן יותר שאור הר"ז מתחמץ יותר. ועיי"ש (פירוש הקצר, ס"ק נד) כתב דאם בהיתר יש כדי להעמיד, אפילו אם גם באיסור יש כדי להעמיד הר"ז מותר. ואפילו אם אין בכל אחד בפ"ע כח להעמיד הר"ז מותר. אבל אם יש באיסור לבד כדי להעמיד ובהיתר אין כדי להעמיד הר"ז אסור.

¹⁵ יד יהודה (פ' הקצר ס"ק נ"ד) וכ"כ המעדני השולחן (במטעמי השולחן ס"ק ל"ד).

¹⁶ יו"ד קמב ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

גורם¹⁷. אך אסור לעשות כן לכתחילה אלא אם נתבטלו עצי האיסור בהיתר, ובחמץ בפסח לא שייך ביטול שהרי דבר שיש לו מתירין לאחר הפסח הוא ואינו בטל¹⁸.

אבל אם ביטלה בעצי איסור הנאה ואחר כך בעצי היתר, הרי היא אסורה, ואף על פי שזה וזה גורם, אסורה, שבשעה שנתבטלה מחמת עצי האיסור עדיין לא באו עצי ההיתר, ונמצא מקצת הביטול בעצי היתר ומקצתו באיסור.

וכן אם ביטל או אפה מאכל בעצי איסור הנאה ואח"כ הוסיף עצי היתר האי המאכל אסור, שהרי נאסר בתחילה קודם שבאו עצי ההיתר.

ומותר לזרוע¹⁹ ירקות תחת האשירה אפילו לכתחילה²⁰, בין בימות הגשמים בין בימות החמה, אף על גב שצ"ל האשירה מיצ"ל עליהם ומגין עליהם בפני החמה, ועל ידי כך הם צומחין היטב והרי נהנה מצ"ל האשירה, אפ"ה מותר מפני שצ"ל האשירה שהוא אסור והקרקע שאינה נאסרת גורמים לירקות אלו לצמוח, וכבר אמרנו שזה וזה גורם מותר שאינו עושהו בידים²¹.

אבל לזבל בזבל של ע"ז לזרוע אותם אסור. וכן פרה אסורה לפטמה בכרשיני ע"ז ולאוכלה, שזה הוא עושה זה וזה גורם לכתחלה ואסור כמו בתנור הנזכר.

אולם שדה שכבר נזדבלה בזבל של ע"ז או פרה שפטמה בכרשיני אלילים, בדיעבד מותר לזרוע אותה השדה ולאכול הפרה שזה הוי דיעבד, אף על גב דלגבי זריעה ואכילה הוי לכתחלה, שאם תאסור השדה או הפרה הוי מופסדים לגמרי, והיינו דיעבד שמותר.

ג. ולד טריפה ... יקרב לגבי מזבח

¹⁷ ט"ז שם ס"ק ט ושאר נ"כ שם

¹⁸ מ"ב תמב ס"ק טו

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם יא

²⁰ ואפי' חזרת דאע"ג דהצל יפה להם וגם טוב להם הנבי' הנושרת עליהם שהוא להם לזבל אפ"ה שרי מטעם דזוז"ג ואפילו לכתחלה דהנאה ממילא אתיא. דרכ"ת שם כב

²¹ ואף על גב דאמרינן לעיל [ס"ד] דלא שרינן זה וזה גורם אלא בדיעבד, היינו היכא שהוא עושה הוזה וזה גורם בידים, כגון בפת דלעיל שמניחו בידים בתוך התנור שהוא הסיקו ועשאו זה וזה גורם, וכגון הנוטע אגוז של ערלה שזה אסור מפני שהוא כמו מבטל איסור לכתחלה. אבל ירקות דהבא, ההנאה מן הצל ממילא אתיא ולא דמי למבטל איסור לכתחלה. לבוש שם וט"ז מז ש"ך כה כו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

עוד התבאר במסכת זבחים שם שלמרות שבהמת²² הטריפה אסורה להקרבה על המזבח ולדה מותר שכל האסורין לגבי המזבח ולדותיהן מותרין למזבח²³.

ד. מי רגלים של חמור... מגופיה קא מימצצי ואסירי

כבר התבאר לעיל דף ו. שחלב בהמה וחיה טמאה או טריפה וצירה ומי רגליה אסורים כבשרה, מדכתיב הַגָּמֶל²⁴ הַגָּמֶל²⁵ ב' פעמים חד לגופו וחד לאיסור חלבו וצירו כבשרה.

ודוקא מי רגלי בהמות מפני שהיו בגוף של בשר טמא ומתמצין מגופה חשבינן לה כגוף הטמא מיתורא דגמל, אבל מי רגלי אדם אפילו למאן דאמר שבשר אדם אסור מן התורה מימי רגליו מותרין²⁶, מפני שהם צלולין כמים ואינם מתמצים מגופו כמו בבחמה אלא מים נכנסו בשתייה ומים יצאו, הלכך מותרים הם לדברי הכל. ויש אומרים²⁷ אפילו מי רגלי בהמה הצלולים כגון דסוסים וגמלים נמי מותרים, מפני שגם הם צלולים קצת ומים נכנסו ומים יצאו, אבל של חמור לכולי עלמא אסורים מפני שהם עכורים ומתמצין מגופו של חמור.

דף ז:

²² רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ג הלכה יא יב

²³ חוץ מולד נרבעת ונעבד' ומוקצת ושהמיתה את האדם שולדן אסורין למזבח כמותן.

²⁴ ויקרא יא פסוק ד

²⁵ דברים יד פסוק ז

²⁶ משמע מדברי המחבר דמי רגלים דאדם אפי' לכתחלה מותר אבל במרדכי שם כתב דוקא בדיעבד אם נפל לקדרה או לחולה שאין בו סכנה מותר הא לאו הכי לא ע"ש וכן משמע דעת הר"ב בת"ח כלל ס"ה ד"ה ונראה למצוא סעד לדברי המחבר ממה שיתבאר לקמן סעיף ז' דחלב אשה אפי' לכתחלה מותר א"כ כ"ש מי רגלים מיהו נראה דלכתחלה יש להחמיר במי רגלים משום כל תשקצו ואולי גם המחבר לא קאמר אלא שמותר מצד הדין. ש"ך ג

²⁷ דעת הרמב"ם ומתיר גם בשל חמור אבל אין בן דעת כל הפוסקים גם הב"י תמה עליו בזה וכן נלפע"ד דמי רגלים דחמור כיון דעכירי ודמי לחלב אסירי אפי' לחולה אם אין בו סכנה דהא בש"ס פשוט דאסור לשנות מי רגלים של חמור לירקונא וכן דעת מהרש"ל באו"ש סי' ס"ה דלא כמ"ש הב"ח בס"ד דבמרדכי כתוב דאף של חמור מותר לכתחלה אפי' לחולה שאין בו סכנה עכ"ל ופסק בן דליתא אלא אדרבא משמע להדיא במרדכי פ' ח' שרצים להפך ע"ש ואולי טעות סופר הוא בדבריו וצ"ל וברמב"ם כתוב כו'. ש"ך ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ה. דבש דבורים מותר מפני שמכניסות אותו לגופן ואין ממצות אותו מגופן

דבש דבורים²⁸ אינו דבר המתמצה מגוף הדבורה, אלא הדבורה יונקת אותו באכילתה מן בצמחים ומכנסת הדבש לתוך גופה, ואחר כך מקיאה אותו לתוך הכוורת, והשעוה הוא הפסולת של אותה יניקה, הלכך דבש דבורים מותר ואין בו לא משום דבר הבא מן הטמא ולא משום אבר מן החי²⁹, אף על פי שהוא היה בגוף טמא לא נאסר בשביל זה. וי"א שטעם היתר הדבש נלמד מן המקרא (ויקרא יא פסוק כא) אַךְ אֶת זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל שְׂרֵץ הָעוֹף, שֶׁרֶץ עוֹף טָמֵא אִי אֵתָה אוֹכֵל אֲבָל אֵתָה אוֹכֵל מִה שְׁעוֹף טָמֵא מִשְׁרֵיץ, כלומר ואינו ולד דוגמתו, ואיזה זה, זה דבש הבא מן הדבורים.

ו. דבש הגזין והצירעין טהור ומותר באכילה

לפי הטעם הראשון להיתר דבש דבורים אף³⁰ דבש גזין³¹ וצירעין מותר מן התורה שהוא בא גם כן על דרך זה, שאינו מתמצה מגופם, אולם יש אוסרים

²⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד פא ח

²⁹ אם כן לפי זה נהגו אותן בני אדם שאינם אוכלין כל דבר הבא מן החי, על פי הנהגות מספרי מוסר, אבל אוכלין דבש דבורים, דלא מקרי דבר הבא מן החי. ואף על גב דחלב בהמה טהור מקרי דבר מן החי ואין אוכלין אותו, אבל דבש דבורים אינו דומה לחלב בהמה טהורה, שמתמצה מגופו, כן נראה פשוט. בית הלל

³⁰ שו"ע ונו"כ שם ט

³¹ פירוש, הם מיני דבורים. ורש"י פירש בפרק קמא דבכורות [ז, ב ד"ה הגזין] שהם מין ארבה. ובמסכת שבת בסוף פרק האורג [קו, ב ד"ה הגזין] כתב דגזין מין חגב טהור הוא ונאכלין, ע"כ. ואני תמה על זה דבפרק קמא דבכורות מוכח בהדיא דגזין מין טמא הוא, ולענין דינא אי דבש זה אסיר או לא, נראה עיקר כדברי היש מי שאוסר, שהרמב"ם [מאכלות אסורות ג, ג] שמתיר אוזיל למעמיה דפסיק דלא כרב ששת גבי מי רגלים של חמור, ואין פסקו מחזור וכל הפוסקים חלוקים עליו, גם ר"ת [ספר הישר חלק החדושים סימן תקלא] שמתירו אוזיל למעמיה שפוסק בשאר מי רגלים להיתר, אבל העיקר לאסור כל מי רגלים, ולפי זה גם בדבש של צרעין וגזין יש לאסור וכן דעת הרא"ש [בכורות פ"א סימן ז] והרמב"ן [הלכות בכורות ד, א], ועיקר. פר"ח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כיון שעיקר היתר הדבש מן המקרא ולא מסברא, ואין לך בו אלא חידושו להיתר דבש ולא דבש עם שם לווי³². וכן עיקר להלכה לאוסרו³³.

מיהו עכשיו אין דבש גזיזין וצרעין מצוי לנו כלל, הלכך כשלוקחים דבש דבורים מן הגוים לא חיישינן לתערובת דבש גזיזין וצרעין ומותר, ואף על פי שגופי הדבורים מעורבים בו וכשמפרישין הדבש מהם מחממים ומרתיחין אותו ונותן טעם השרץ בדבש אפילו הכי מותר, שנותן טעם לפגם הוא בתוך הדבש, שטעם הדבש הוא טוב יותר מטעם השרץ וטעם השרץ פוגמו, ונותן טעם לפגם מותר.

ז. דבש בכורתו מטמא טומאת אוכלין שלא במחשבה

כבר התבאר במסכת ב"ב שדף פ. דבש בכורתו³⁴ מטמא טומאת אוכלין שלא במחשבה, רדה הדבש משירסק החלות מתטמא משום משקה³⁵.

³² דטעם דדבש דבורים מותר הוא מגזירת הכתוב, ולולי גזירת הכתוב היה אסור משום דבר היוצא מן הטמא טמא דכתיב (ויקרא יא פסוק כא) אַךְ אֵת זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל שֶׁרֶץ הָעוֹף, שרץ עוף טמא אי אתה אוכל אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משריץ, כלומר ואינו ולד דוגמתו, ואיזה זה, זה דבש הבא מן הדבורים, ולפי זה דבש גזיזין וצרעין אסורין מן התורה, שהואיל ודבר חידוש הוא מגזרת הכתוב אמרינן מסברא שלא ריבתה התורה להתיר אלא דבש סתמא שאין דרך להזכיר עמו שם השרץ, כגון דבש דבורים שהוא נקרא בפי כל סתם דבש ואין לו שם לווי מן השרץ, אבל דבש גזיזין וצרעין אין קורין אותו סתם דבש אלא בשם לווי דבש גזיזין דבש צרעין קרו ליה, והואיל ומזכירין שם השרץ עמו לא אמרינן שהתירו התורה ואסור והא דאשתבח ארץ ישראל בדבש דכתיב [שמות יג, ה] ארץ זבת חלב ודבש, ואי לאו דשריא היכא משתבח בו ארץ ישראל, אין פירושו דבש דבורים, אלא דבש תמרים שהוא משבעת המינים שנשתבח בהן ארץ ישראל, שכולן מין פירות הן, לפיכך גם מה שאמרה התורה דבש בדבש תמרים מיירי, אבל דבש דבורים אימא דאסור, אלא שהכתוב התירו במקום אחר

³³ פר"ח שם

³⁴ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק א הלכה יח

³⁵ זהו מימרא דרב כהנא, ומסקנת הש"ס כן הוא, שאומר תניא כוותיה דרב כהנא אבל זה שכתב דבש הזב מכורתו מתטמא משום משקין חשב עליו לאוכלין מתטמא טומאת אוכלין. ערוך השולחן העתיד הלכות טומאת אוכלין סימן קס סעיף ב

ה. ויש לדקדק למה לא כתב הרמב"ם דין דשני חלות שהוקצו להדבורים דאינן לא אוכל ולא משקה, ואין לומר דזהו אבוי קאמר לה בב"ב שם, ורבה הא מתרץ תירוצו אחר, דכבר כתב הרשב"ם שם וצ"ל מיהו להרשב"ם אינו כן, ובאלו השתי חלות וודאי דאין מטמאין טומאת אוכלין, מיהו מחשבה מהני גם להם כדמוכח שם בסוגיא ע"ש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבורות

דבש הזב מכוורתו מתטמא טומאת משקין³⁶, חשב עליו לאוכלין מתטמא טומאת אוכלין.

י"א³⁷ שכל זמן שהדבש מעורב עם השעוה לא מקרי משקה.

ולפיכך המרקחת שמטגנין בדבש כדי לאוכלה, י"א³⁸ שאין צריך נט"י משום מאכל שטיבולו במשקה, שהרי הדבש באופן זה אוכל הוא, וי"א³⁹ שחייב נטילה. ויש

³⁶ קשה מנ"ל הא, דבב"ב שם מביא ברייתא דדבש הזב מכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה, ומוקי לה אביי באותן שתי חלות שהוקצה לדבורים, אבל כל הדבש הזב הוא משקה, ורבא מוקי לה כר"א דכוורת הוא כקרקע ואין הלכה כן, ולחכמים הוא כמשקה, ומנ"ל לומר דאם חישב לאוכלין מתטמאין טומאת אוכלין, והכ"מ לא העיר בזה. ויראה לי מדמבואר באחת מן הבריות שם דבש מכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה, חישב לאכילה מטמא טומאת אוכלין, חישב למשקין מטמא טומאת משקין, ונהי דאין הלכה כן מ"מ חזינן הסברא שהולכין בתר מחשבה לעניין אוכל ומשקה, ולכן גם בדבש הזב כן הוא, ואף דלא דמי כל כך דהתם שאינו לא אוכל ולא משקה שפיר מהני מחשבה, אבל בזב דהוי משקה מי יימר דמהני מחשבה לאכילה, מ"מ נראה לי שאין חילוק. ויש ראייה ברורה לדברי הרמב"ם ז"ל, דבשבת (י"ט ב) אמרנה דחלות דבש שריסקן מע"ש ויצאו מעצמן אומר מעיקרא אוכלא והשתא אוכלא, והקשה הר"ש בעוקצין שם, דכיון דב"ה ס"ל דמשיירסק הוי משקה הו"ל לומר מעיקרא משקה והשתא משקה ונשאר בקושיא. ולדברי הרמב"ם נחא, וה"ק שיכול לעשות אוכל מעיקרא והשתא, והיינו שיחשוב עליו לאכילה דמהני אפילו לאחר שזב וכ"ש לאחר הריסוק, ואולי דבאמת זהו מקורו של הרמב"ם ז"ל. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ג ד

³⁷ בנשמת אדם חלק א כלל לו סעיף ב הביא שהרמב"ם בפ"י המשניות כתב וז"ל, חלות דבש הן החתיכה הנופת, וכבר ידעת כי הדבש הוא מכלל ז' משקים, זה כששותת, אבל כל זמן שהוא בבית שעוה אינו אז משקה, עכ"ל. ומדבריו משמע דס"ל דכל זמן שהוא מעורב עם השעוה לא מקרי משקה, וכן כתבו תוס' בהדיא בב"ב דף פ', אמר רב כהנא דבש מכוורת אינו יוצא מידי מאכל לעולם, וכתבו התוס' תימא לר"י דחשיב דבש בהדי דמשקין, ואומר ר"י דהיינו אחר שהופרש מן השעוה, אבל מכוורתו שהוא עם השעוה יש עליו תורת אוכל עכ"ל, וכ"כ שם בפסקי תוס' סי' רט"ו וז"ל, דבש שהופרש מן השעוה הוי משקה אבל כשהוא עם השעוה הוי רק אוכל, עכ"ל. ומדלא חלקו התוס' אם הוא מכוורת או חוץ לכוורת משמע ודאי דהא דכתב דבש מכוורתו אינו ר"ל מכוורת, דאטו הכוורת גורם, אלא דר"ל כשהוא מעורב עם הדבש, דסתמא דמלתא דמכוורת הוא מעורב, משא"כ לאחר שרסקו דאז זב הדבש מעט מעט ואז כבר אקרי משקה, כדאיתא בתוספתא שהזכרתי ופסקה הרמב"ם, רק דמהני מחשבה. דבריסוק ראשון לא ירד עליו שם משקה כלל עד ריסוק שני שסוחט הדבש מן השעוה, ובוה תלוי בדעת הסוחט, אם לעשות ממנו משקה באמת נשאר תורת משקה עליו, אבל כשסוחט לעשות ממנו מרקחת אזי נשאר אוכל כמו שהיה ולא נחית עליו תורת משקה כלל. ואין להקשות דהא איכא עכ"פ דבש שכבר נפרש מן השעוה וזה כבר נקרא משקה כדאיתא בתוספתא דבש הזב מכוורתו מטמא טומאת משקין, זה אינו, שהרי מסיים שם חישב עליו לאוכלין מטמא טומאת אוכלין, דכיון דלא עשה בו מעשה לשם משקה מהני בו מחשבה כמו שכתב הט"ז ג"כ.

³⁸ המ"א או"ח קנח ס"ק ז כתב כן בפשיטות, וראיתו מתוספתא, דבש הזב מכוורתו מטמא טומאת משקין, חישב עליו לאוכלין מטמא טומאת אוכלין. ואם כן אין חשש כלל בדבש המרקחת מאחר שעומד לאכילה לא מקרי משקה (וכ"פ הרמב"ם פ"א מהל' טומאת אוכלין) וכ"ה בשבת דף י"ט דבש מעיקרא אוכלא והשתא אוכל.

³⁹ ט"ז שם ז דדוקא בזב מאליו מהני מחשבה, אבל כשריסק בידים כמו דבש שלנו בהדיא איתא בעוקצין, חלות דבש מאימתי מטמא משום משקה בית שמאי אומרים משיחרחר, ובית הלל אומרים משיירסק, ופי'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

שהכריעו⁴⁰ שאם קנה הדבש ועדיין הוא מעורב בשעוה והתיכו ע"מ כן כדי לטגן בו כיון שמעולם לא היה עליו שם משקה כיון שהתיכו בשביל אכילה אין צריך נט"י, אבל הקונה דבש שכבר מהותך מן העושים משקה מדבש, צריך נט"י אף על גב שמטגן בו אוכל. ואם אוכל המרקחת ע"י מזלג יש להקל שא"צ נטילה.

ח. חלי דיחמורתא ... זרעא דאילא הוא

י"אלי דיחמורתא⁴¹ נחלקו בפירושו י"א⁴² שהם כמו ביצי זכר שהחמורה משלכת מרחמה ומותרין, שאינן אלא זרע שנשאר תוך רחמה ונרקב ואינן אלא פירשא בעלמא הוא⁴³. וי"א שהוא זרע האיל שהולך אחרי האילה ומשום שרחמה צר לא מזדקקא והולך אחר יחמורתא שהיא מין בהמה טהורה,⁴⁴ ושופך בה זרע הרבה ונקרש ונעשה כעין ביצי זכר, וכיון שתחילתן שכבת זרע הוה ליה כנבילה מוסרחת ולפיכך מותרים.

ט. עור הבא כנגד פניו של חמור מותר מ"ט פירשא בעלמא הוא

הר"ש והרע"ב משירסק החלות להוציא מן הכוורת, וא"כ כיון שעשה מעשה ונחית עליו תורת משקה לא יועיל עוד אפי' מעשה לבטל שם משקה, ע"ש.

⁴⁰ מ"ב שם יד מהחיי"א

⁴¹ שו"ע ונו"כ פ"א ג

⁴² דעת הלבוש ומשמעו שחשב שהם מן חמורתא שהיא טמאה, או שחשב גם האיל לממא. כנפי יונה, אולם עיין דרכי תשובה ס' שהבין דאף ללבוש שניהם מינם טהורים הם.

⁴³ ולא דמי למי רגלים דכיון דשתו להו אינשי לירקונא, לא חשבינן להו לפירשא אלא לדבר המתמצה מנוף בשר הבהמה טמאה ואסורים, אבל היאלי הם גרוע יותר ולא חשיבי לבשר טמא אלא פירשא בעלמא. לבוש שם ועיין מ"ש התוס' בחולין דף ס"ד ריש ע"ב דכל הנוצר מן הש"ז ואינו מנוף הולד שרי דהו"ל כנבילה מוסרחת. אולם עיין כנפי יונה שהדבר צ"ע בש"ז של מיני טמאים אם מותרים, דשאני הני שהרי הם נסרחים מקודם שנבל מהם השינוי ההוא. לאפוקי נוף הש"ז שהרי אינו מוסרחת. ולא אמרו על שום דבר שהוא כפירשא, אלא דבר שהוא מותר העיכול ויוצא דרך הרעי, כמו חלב הקיבה (חולין קט"ז ע"ב, טוש"ע סימן פ"א סעיף ו'), סימן פ"ז סעיף ט') שהוא קרוב לבא דרך הרעי, וכן השלייא (בכורות ז' ע"ב, טוש"ע סימן פ"א סעיף ד') שהוא נולד מן מותר הזרע, וכן כל הדברים הסרוחים ואשר טעמם פגומים ואינו ראוי לאכול, אפילו שלא ידע מהו. לאפוקי הזרע שהוא מבחר הדם, ואם כי נפשו של אדם קצה ממנו, הוא משום שהוא מובדל ממנו.

⁴⁴ פרי תואר ואי לאו האי טעמא הוה אסירי הגם שבאו מן האיל הטהור ליחמורתא הטהורה משום פורש מן החי, וס"ד דהש"ס בבכורות (ז ע"ב) שהם בצים וחיכות בשר מן בריית היחמורתא, ואסירי משום אבר מן החי, ואמר להו רב ספרא שאינו אלא מן ש"ז דאיל דנתר. ועיין מ"ש הערוך בערך חלי. כנפי יונה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

השליא⁴⁵ שהחמור נוצר בו וכ"ש שליא של שאר בהמות טמאות⁴⁶ מותר, דפירשא בעלמא הוא. ויש אוסרים⁴⁷ שלית שאר בהמות.

י. עור הבא כנגד פניו של אדם בין חי בין מת טהור ... בין הוא חי ואמו חיה בין הוא מת ואמו מתה

עור הבא⁴⁸ כנגד פניו של אדם כשיוולד⁴⁹ בין שהיה חי ואמו חיה בין שנולד מת ואמו מתה ה"ז טהור מפני שהוא כמו פרש או צואה וקיא וכיוצא בהן.

יא. דג טמא שבלע דג טהור מותר באכילה וטהור שבלע דג טמא אסור באכילה לפי שאינו גידולו ... כגון שמצאו שלם

דג טהור⁵⁰ שנמצא במעי דג טמא, בין שיצא לחוץ בין שנמצא בתוכו, בין במעיו בין בדרך בית הרעי⁵¹ בין בדרך בית הבליעה, ואפילו לא ראינוהו שבלעו⁵² מותר באכילה, שוודאי בולעו ממקום אחר ולא השריצו, שאין דרך דגים להשריץ אלא מינו⁵³.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם ד

⁴⁶ ש"ך יא, ועיין פרי תואר בדעת הרמב"ם

⁴⁷ הפרי חדש [ס"ק יב] ועיין פרי מגדים [שפתי דעת אות יא], וראיתם מסוף פרק בהמה המקשה [חולין עז, א] השוחט בו ומצא בה שליא בו. ולענ"ד ראה מובהקים ל"ה א' אמר רבי אלעזר פיגל בזבח נתפגל השליל, ועיין שם בתוספות [ד"ה פיגל בזבח] כיון דאיכא אינשי דאכלי ליה חייב כרת, הרי דאינו פירשא. גל' מהרש"א

⁴⁸ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ג הלכה יב

⁴⁹ ויראה לי דאשה שהפילה שליא אם יש חשש שיש בתוכה נפל שנימוח ה"ז מטמא, דכבר נתבאר שהנפל מטמא אם זה אחר מ' יום ונצטייר בו צורת האדם אף על פי שלא נתקשרו איבריו בגידין, ולכן יש לראות כפי העניין ובספק יש להחמיר כדין ספיקא דאורייתא ומטמא מספק. וכבר אמרו שהשליא סימן ולד. ערוך השלחן העתיד הלכות טומאת מת סימן ט סעיף ט

⁵⁰ שו"ע ונו"כ פג ט

⁵¹ בגמרא משמע בפירש"י דאם נמצא בבית הרחם כ"ע מודים דאסור דדלמא השריצו דג טמא הוה אלא דאין אנו חוששין לזה לתירוצא דרב אשי דהלכתא כוותיה מטעם דרוב המשריצים משריצים במינם וכיון דמיעוטא נינהו לא חש הטור והמחבר לכתוב הדין אם נמצא בבית הרחם דאסור. מ"ז יג

⁵² ש"ך שם כח

⁵³ לבוש וש"ך כט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ודג טמא⁵⁴ שנמצא במעי טהור אסור, ולא חשבינן ליה כמעוכל וליהוי כפירשא בעלמא, כיון שהוא שלם ולא נתעכל⁵⁵.

י"א⁵⁶ שכל שלעסו בשיניו הוה כמעוכל וכל שבלעו שלם אף שאח"כ נחסר קצת הוה איסור ממש. וי"א⁵⁷ שכל שאינו שלם נחשב כמעוכל, ואם הוא שלם אסור אפילו אם לעסו⁵⁸.

ודוקא שנמצא בתוכו אבל יצא לחוץ יש מתירין אותו משום דחשבינן ליה כמעוכל, הואיל ויצא ממנו דרך בית הרעי הוי כמו פירשא בעלמא⁵⁹.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם י

⁵⁵ ז"ל הרא"ש תימה דבמסכת אהלות תנן גבי כלב שאכל בשר המת ומת כמה תשהה במעיו ג' ימים מע"ל ובעופות ודגים כדי שתפול לאור ותשרף אלמא חשובה כמעוכל וה"נ תישרי ויש לחלק בין איסור לטומאה והר"ר משה ז"ל היה מחלק בין היכא שאכל ולועס בשיניו ובין היכא שבלעו שלם כי הך מתניתין דבהכי לא חשיב מעוכל עכ"ל ול' הטור וטהור שבלע דג טמא אסור דלא חשיב כמעוכל כיון שהוא שלם עכ"ל, ובב"י דייק שלעסו מותר ובד"מ דייק מזה שאינו שלם מותר, ובט"ז וש"ך נחלקו בהבנת דבריהם עיי"ש.

⁵⁶ ט"ז יד ועיין משב"ז

⁵⁷ ש"ך שם ל לפי מה שהבינו בשפ"ד שם

⁵⁸ ועיין שו"ע הרב תסו סב סג גבי חיטה הנמצאת בזפק שהו הכא בט"ז ובש"ך לדג הנמצא במעיים וז"ל אותה החטה שנמצאת בזפק צריך לשורפה אפילו לא נתבקעה אלא שנתרככה במה דברים אמורים כשהיא שלימה אבל אם היא שבורה הרי ניכר ששלט בה העכול עד שנשתברה והרי זו כפרש ונפקע איסור חמץ ממנה ואין צריך לבערה ואין צריך לומר שאינה אוסרת אפילו כדי קליפה. וכל זה בחטה ושעורה וכיוצא בהן מדברים שאפשר שבלען העוף כשהן שלימים ולא לעסן כלל ולכך אינן חשובים כמעוכלים עד שנשתברו שם במעיו אבל אם אכל מורסן וכיוצא בו מדברים רכים שבודאי נלעסו בפיו אם שהו במעיו כשיעור עיכול דהיינו מעת לעת הרי הם כמעוכלים לגמרי ונפקע מהם איסור חמץ ואם הקיאן דרך בית הרעי אפילו בתוך מעת לעת נפקע מהם איסור חמץ אבל אם בלע חטים ושעורים וכיוצא בהן והקיאן כשהן שלימים אף ששהו במעיו יותר ממעת לעת לא נפקע איסורן וכן אם בלע שאר איסורין דינו כחמץ בפסח לענין זה. ובמ"ב שם פה כתב מביאור הגר"א שאין חילוק בין שלימים לשבורים תמיד נחשב כמעוכל שאין חילוק בין איסור לטומאה.

⁵⁹ לבוש וש"ך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

